

O'ZBEKISTON NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING XALQARO TASHKILOTLAR BILAN MOLIVAVIY HAMKORLIGI

Aliyev Arslon Salom o'g'li

Renessans ta'lim universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15662418>

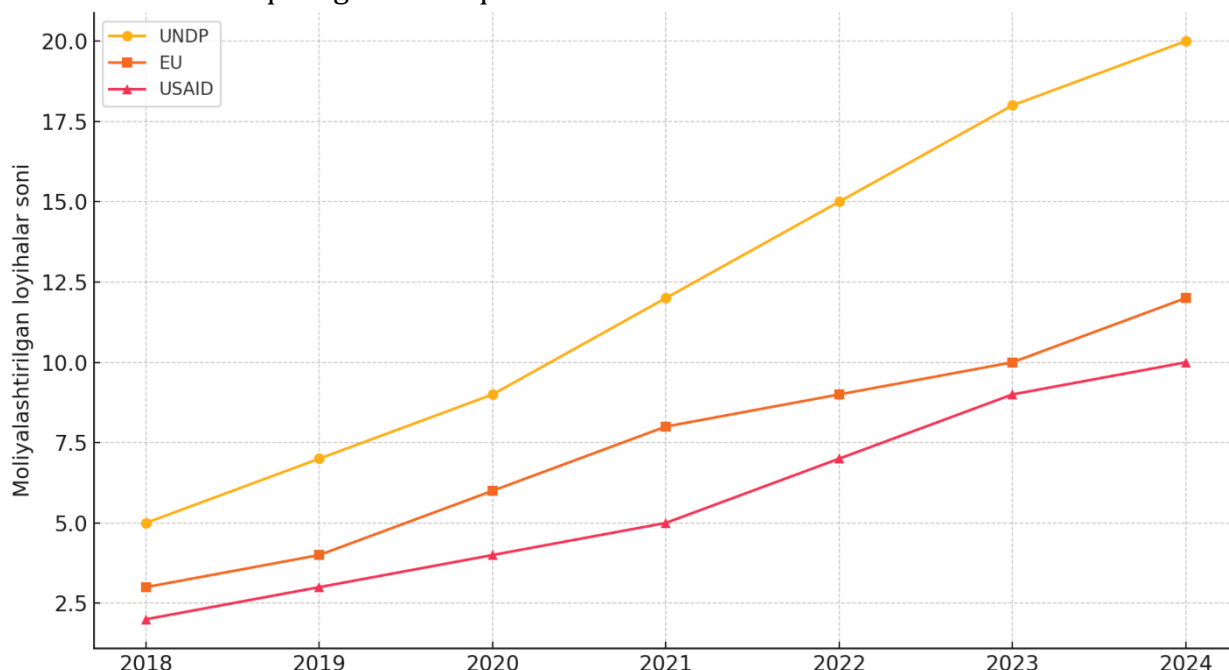
So'nggi yillarda O'zbekiston fuqarolik jamiyatini mustahkamlash va nodavlat notijorat tashkilotlari (NNTlar) faoliyatini rivojlantirish borasida tub islohotlarni amalga oshirmoqda. NNTlar jamiyatdagi ijtimoiy, ekologik, huquqiy va madaniy muammolarga yechim topishda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayonda xalqaro tashkilotlar bilan moliyaviy hamkorlikning yo'lga qo'yilishi ushbu tashkilotlarning institutsional barqarorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Xalqaro tashkilotlar, xususan BMTning ixtisoslashgan agentliklari (UNDP, UNICEF), Jahon banki, Yevropa Ittifoqi, USAID, GIZ, OSCE kabi donorlar O'zbekistondagi NNTlarga grantlar, texnik yordam, bilim va tajriba almashinuvi shaklida yirik moliyaviy ko'maklar ko'rsatib kelmoqda. Ushbu moliyaviy yordamlar orqali ijtimoiy loyihalarni moliyalashtirish, malaka oshirish, hamda tahliliy va monitoring vositalarini joriy etish imkoniyati yaratilmoqda.

O'zbekistondagi NNTlar xalqaro tashkilotlar bilan bir nechta yo'nalishlarda hamkorlik qiladi:

1. Grant asosidagi moliyalashtirish – aniq ijtimoiy, ekologik yoki huquqiy yo'nalishdagi loyihalar uchun ajratiladigan mablag'lar;
2. Hamkorlik dasturlari – uzoq muddatli hamkorlik asosida tuzilgan strategik dasturlar (masalan, fuqarolik jamiyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha milliy platformalar);
3. Texnik va institutsional yordam – boshqaruv tizimini takomillashtirish, xodimlar salohiyatini oshirish, axborot texnologiyalarini joriy etishga qaratilgan ko'mak.

O'zbekistonda xalqaro tashkilotlar yordamida amalga oshirilgan loyihalar ijtimoiy sohada sezilarli natijalar berdi. Masalan, 2020–2024-yillarda UNDP hamda Yevropa Ittifoqi grantlari asosida ayollarni qo'llab-quvvatlash, ekologik muhofaza va nogironlar huquqlarini himoya qilishga qaratilgan o'nlab loyihalar moliyalashtirildi. Bu esa NNTlarning faoliyatini yanada tizimli va ta'sirchan qilishga xizmat qildi.

1-rasm. 2018–2024 yillarda xalqaro tashkilotlar tomonidan moliyalashtirilgan nodavlat va notijorat loyihalari

Yuqoridagi rasmdan ko‘rinib turibdiki, 2018–2024 yillar davomida O‘zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlarining (NNT) xalqaro tashkilotlar bilan moliyaviy hamkorligi sezilarli darajada kengaygan. Ayniqsa, UNDP (BMT Taraqqiyot dasturi) tomonidan moliyalashtirilgan loyihalar soni yil sayin oshib borgan va 2024-yilga kelib 20 taga yetgan. Shuningdek, Yevropa Ittifoqi va USAID tomonidan ham moliyaviy yordam ko‘rsatilgan loyihalar sonida ijobiy dinamikani kuzatish mumkin.

Bu o‘shish tendensiyasi mamlakatimizda fuqarolik jamiyati institutlari faoliyatining faollashayotganini, xalqaro donor tashkilotlarning ishonchi ortayotganini hamda NNTlarning malakasi va grant yutib olish salohiyati oshayotganini ko‘rsatadi. Bundan tashqari, bu holat O‘zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarida NNTlarning tobora muhimroq o‘rin egallayotganini tasdiqlaydi.

Shunga qaramay, xalqaro moliyaviy hamkorlikda bir qancha muammolar ham mavjud. Jumladan:

NNTlarning xalqaro grantlarni yutib olishdagi raqobatbardoshligi yetarli emas;

Moliya hisobotlarini yuritish va xalqaro standartlarga mos ravishda tahlil qilish ko‘nikmalari past;

Huquqiy mexanizmlarning ba‘zan murakkabligi va nomuvofiqligi.

Bu muammolarni bartaraf etish uchun moliyaviy savodxonlikni oshirish, axborot maydonini kengaytirish va tartibga solish mexanizmlarini soddalashtirish lozim.

Quyidagi takliflar xalqaro moliyaviy hamkorlik samaradorligini oshirishga xizmat qiladi:

- NNTlar uchun grant yozish bo‘yicha o‘quv markazlarini tashkil qilish;
- Yagona elektron platforma orqali xalqaro moliyaviy imkoniyatlar haqidagi axborotni jamlash;
- Xalqaro moliya va hisobot yuritish standartlarini milliy qonunchilikka integratsiya qilish.

Xalqaro moliyaviy hamkorlik O‘zbekistondagi NNTlarning institutsional va funksional barqarorligini ta‘minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Mazkur hamkorlik fuqarolik jamiyatining taraqqiyotiga xizmat qilishi uchun NNTlarning salohiyatini oshirish, huquqiy va tashkiliy muhitni yanada takomillashtirish talab etiladi. Kelajakda xalqaro tashkilotlar bilan yanada chuqurlashgan hamkorlik O‘zbekistonda barqaror ijtimoiy taraqqiyotning kafolatiga aylanadi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Fuqarolik jamiyatini rivojlantirish va nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini qo‘llab-quvvatlash to‘g‘risida”gi farmonlari. – T.: Lex.uz, 2019–2024 yillar.
2. O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi. “Nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini muvofiqlashtirish bo‘yicha hisobotlar”. – T.: Adliya vazirligi nashri, 2023.
3. United Nations Development Programme (UNDP) Uzbekistan. “Partnership and Civil Society Engagement Reports”. – <https://www.uz.undp.org>

4. European Union External Action Service (EEAS). “EU Support to Civil Society in Central Asia (Uzbekistan Focus)” – Brussels, 2022.
5. USAID Uzbekistan. “Annual Reports on Civil Society Support Initiatives (2018–2024)”. – <https://www.usaid.gov/uzbekistan>
6. Karimova, D.S. (2022). “Fuqarolik jamiyatining iqtisodiy asoslari va xalqaro hamkorlik modeli”. – T.: Iqtisodiyot va Ta’lim, №3, 2022.